

Bilaga 2. Strategisk inriktning för uppföljning och utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin

Remissversion regional utvecklingsstrategi 2021–2030

Strategisk inriktning för uppföljning och utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin

Denna bilaga beskriver hur och när den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 ska följas upp och utvärderas. Den visar vad som krävs för att få till en systematisk och kvalitetsförankrad uppföljning. Utifrån den strategiska inriktningen i denna bilaga ska Västra Götalandsregionen ta fram en plan för uppföljning och utvärdering för att skapa en struktur för lärande och för att underlätta styrningen. Uppföljning innebär en beskrivning av hur strategiarbetet utvecklats över tid och hur den har fungerat. Utvärdering innebär en analys och värdering av strategins genomförande, resultat och effekter.

Utgångspunkt för uppföljnings- och utvärderingsplanen är strategins mål att **tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart samhälle.**

Utöver målet kommer strategins långsiktiga prioriteringar, tvärssektoriella kraftsamlingar samt genomförandet att följas upp och utvärderas. Samhällsutvecklingen i Västra Götaland följs kontinuerligt av Västra Götalandsregionen genom analyser och utredningar. Det ingår inte i den formella uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin men är en viktig del i att synliggöra utvecklingen och utmaningarna i Västra Götaland.

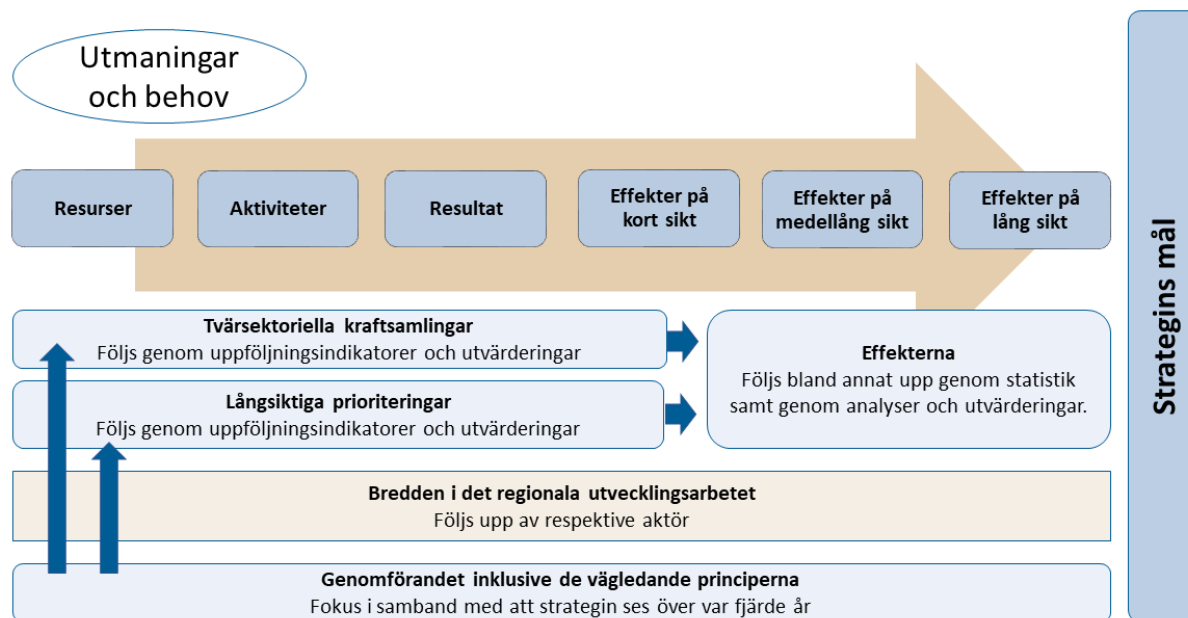
Syftet med strategin är att peka ut riktningen för gemensamma insatser för Västra Götalands utveckling fram till 2030. Enligt förordningen 2017:583 ska den som har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet, det vill säga Västra Götalandsregionen, följa upp, låta utvärdera och årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet till regeringen. Den säger också att ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara integrerat i den regionala utvecklingsstrategin. Förordningen anger också att strategin ska ses över en gång varje mandatperiod.

Under våren 2020 kommer Västra Götalandsregionen att göra en hållbarhetsbedömning av det förslag på strategi som gått ut på remiss. Utgångspunkten är de globala målen och delmålen i Agenda 2030. Resultatet från hållbarhetsbedömningen kommer att påverka hur strategin ska följas upp. I samband med att strategin beslutas kommer Västra Götalandsregionen att fastställa på vilket sätt det ska ske.

Uppföljning och utvärdering

Den regionala utvecklingsstrategin utgår från ett flertal samhällsutmaningar där samverkan är en förutsättning för att skapa en omställning till ett hållbart samhälle. Komplexiteten i flera av utmaningarna innebär i sin tur svårigheter kopplat till uppföljning. Det är många aktörer som berörs på flera administrativa nivåer. Samhällsutmaningarna påverkas även av externa faktorer. Det är därför nödvändigt att avgränsa vilka och vems insatser som uppföljningssystemet ska ha fokus på. Det handlar även om såväl kvantitativa och kvalitativa resultat och effekter på både kort och lång sikt. Uppföljningen av strategin ska kunna visa hur den fungerar över tid vad gäller

resultat, genomförande och styrförmåga. Uppföljningen genomförs årligen och utgår från en mållogik där aktiviteter, dess resultat och effekter ska hänga samman, samt att det som genomförs ska bidra till målet för strategin. Bilden nedan visar vad som är tänkt att följas upp vad gäller aktiviteter, resultat och effekter samt på vilket sätt det sker.

I samband med att strategin ses över minst en gång varje mandatperiod ska en utvärdering göras med syfte att synliggöra om något i strategin och dess genomförande behöver justeras. Utvärderingen ska innehålla rekommendationer för en utveckling och omprövning av genomförandet. Ett särskilt fokus ligger på kraftsamlingarna eftersom dessa ska ses över och justeras en gång per mandatperiod. En slututvärdering av strategin ska också göras där bland annat måluppfyllelse och resultat ska belysas. De årliga uppföljningarna är viktiga pusselbitar till utvärderingarna.

Strategins mål

Målet för strategin är: **Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart samhälle.** I strategin beskrivs ett hållbart samhälle som ett Västra Götaland som är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt.

Om och hur målet uppfylls påverkas av flera faktorer som till exempel konjunktur och andra samhällsförändringar. Målet ska följas upp både kvalitativt och kvantitativt. Den kvalitativa uppföljningen kommer att avgränsas till att fokusera på hur både de långsiktiga prioriteringarna och de tvärsektoriella kraftsamlingarna genomförs och dess påverkan på målet. Upplägget av genomförandet samt strukturen kring hur de långsiktiga prioriteringarna och kraftsamlingarna följs upp blir därmed centrala.

Likasa är de vägledande principerna viktiga för den mer kvalitativa uppföljningen. Det handlar bland annat om att visa på om och på vilket sätt de vägledande principerna har använts och om

detta till exempel har påverkat de beslut som tagits.

Målet kommer även att mätas utifrån utvecklingen av ett antal övergripande indikatorer som finns i en indikatorbilaga. Indikatorer är mätbara, hämtas från etablerade källor och ska så långt som möjligt gå att hämta årligen. I första hand är det indikatorer som finns på regional nivå för målen i Agenda 2030. I bilagan är dessa indikatorer märkta med Kolada¹. Statistik på delregional nivå samt fördelat på kvinnor och män redovisas när det finns tillgängligt. I samband med att strategin ses över kan nya indikatorer tillkomma.

Strategins långsiktiga prioriteringar

Strategins långsiktiga prioriteringar beskriver de fyra viktigaste områdena för samverkan och gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart samhälle. De långsiktiga prioriteringarna ska gälla fram till 2030 och är:

- Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande
- Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant
- Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet
- Öka inkluderingen – för tillit och sammanhållning

Genomförandet och resultat inom de långsiktiga inriktningarna kommer att följas upp av Västra Götalandsregionen årligen. En mer detaljerad beskrivning av hur uppföljningen ska läggas upp, kommer i nästa steg att arbetas fram i en plan för uppföljning och utvärdering för respektive långsiktig prioritering. För att tydliggöra vilka avgränsningar som görs ska det där framgå vad och vilka aktörers insatser som ska följas upp. Det är även av betydelse att det framgår på vilket sätt respektive långsiktig prioritering bidrar till strategins övergripande mål. Detta som en del av den kvalitativa uppföljningen av målet.

Upplägget av det gemensamma genomförandet av en långsiktig prioritering ska utgå från en mållogik där det framgår hur valda aktiviteter kopplar till förväntade resultat samt effekter på kort, medellång respektive lång sikt. Aktiviteter, resultat och effekter ska målsättas. Det kan handla om såväl kvantitativa som kvalitativa mål. I de fall där målen inte är mätbara är det av betydelse att de är tydliga nog för att en bedömning ska kunna göras om de är uppnådda eller inte. Det är även av betydelse att det framgår hur genomförandet inklusive de vägledande principerna och dess påverkan på genomförandet ska följas upp. Även den hållbarhetsbedömning av strategiförslaget som genomförs under våren 2020 kommer att ligga till grund för hur de långsiktiga prioriteringarna ska följas upp utifrån dess bidrag till Agenda 2030.

¹ I Kolada (www.kolada.se) återfinns bland annat nyckeltal som ska hjälpa kommuner och regioner med uppföljningen av deras insats i Agenda 2030 målen. Kolada ägs av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA).

Strategins tvärsektoriella kraftsamlingar

Strategin prioriterar fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som ska förstärka arbetet inom de långsiktiga prioriteringarna och där extra fokus ska läggas på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete under en fyraårsperiod. De tvärsektoriella kraftsamlingarna de första fyra åren är:

- Fullföljda studier
- Digitalisering
- Elektrifiering
- Cirkulära affärsmodeller

På samma sätt som för de långsiktiga prioriteringarna kommer genomförandet och resultat att följas upp årligen. Även här kommer detaljerna, till exempel vad som ska följas upp, arbetas fram i nästa steg i en plan för uppföljning och utvärdering för respektive kraftsamling.

Samma upplägg gäller som för de långsiktiga prioriteringarna, till exempel att aktiviteter, resultat och effekter ska målsättas. Därutöver ska det framgå hur kraftsamlingarna stärker arbetet inom samtliga långsiktiga prioriteringar. Eftersom kraftsamlingarna ska ses över var fjärde år är uppnådd förändring under denna period särskilt viktig och kommer särskilt att ingå i översynen var fjärde år.

Genomförande inklusive de vägledande principerna

Det finns fem utpekade vägledande principer som ska genomsyra genomförandet:

- Vi tar tillvara olika platsers förutsättningar och möjligheter.
- Vi ökar invånarnas delaktighet och inflytande.
- Vi experimenterar för att lära, skala upp och implementera.
- Vi talar med gemensam röst.
- Vi är modiga och förändringsorienterade ledare.

Dialogen om och planeringen av genomförandet kommer att fortsätta parallellt med att förslaget på strategin är ute på remiss under 2020. Resultatet av detta kan komma att påverka hur genomförandet ska följas upp. De vägledande principerna kommer att tas upp på en övergripande nivå i den årliga uppföljningen samt specifikt följas upp i samband med att strategin ses över en gång per mandatperiod. Det handlar bland annat om att visa om och på vilket sätt de vägledande principerna har använts i genomförandet och om detta har påverkat de beslut som tagits. Har det vägledande principerna till exempel bidragit till ett mer effektivt genomförande av kraftsamlingarna?

Lärande

Ett aktivt och systematiskt arbete krävs för att kunna skapa ett strategiskt lärande av de uppföljningar och utvärderingar som görs. Något som i sin tur bidrar till att de samlade resurserna kan nyttjas på ett effektivt sätt. Modellen för att följa upp strategin bygger på en mållogisk ansats som innebär att aktiviteter kopplas samman med resultat, kortsiktiga och långsiktiga effekter samt utifrån dess bidrag till målet för den regionala utvecklingsstrategin. Ambitionen är att kunna skapa ett system för att kunna följa hur effektiv den regionala utvecklingsstrategin är.

Uppföljnings- och utvärderingsresultaten kommer ställas samman till Beredningen för hållbar utveckling (BHU)². För att få ett gemensamt lärande i genomförandet behöver näringslivsföreträdande organisationer, kommuner, civila samhället, myndigheter, akademi och andra få möjligheter att kontinuerlig diskutera resultat och genomförande. Här kommer befintliga nätverk och konferenser som till exempel Framtid Västra Götaland användas. I samband med förslag om justeringar och rekommendationer för förändring av den regionala utvecklingsstrategin är dialogen särskilt viktig.

Andra analyser och utvärderingar kommer att genomföras av utvecklingen i Västra Götaland. De är viktiga som en grund för en gemensam kunskapsuppbyggnad. Det handlar både specifika analyser och övergripande analyser liknande regionrapporten Vår bästa tid är nu? som togs fram som underlag inför skrivandet av strategin och uppföljaren Var det bättre förr? från 2020. Det handlar även om att följa utvecklingen i jämförelse med omvärlden, till exempel genom EU:s Regional Innovation Scoreboard och EU Regional Competitiveness Index. Västra Götalandsregionens rapporter publiceras på

Tidplan

Den regionala utvecklingsstrategin ska följas upp årligen och utvärderas en gång varje mandatperiod samt i samband med avslut. Västra Götalandsregionen ansvarar för att det sker. Det handlar om att följa upp målet, genomförandet och resultat av de fyra långsiktiga prioriteringarna, de tvärsektoriella kraftsamlingarna samt genomförandet:

- Årligen:
 - Sammanställning och analys av utfall av valda indikatorer där utvecklingen sätts i ett sammanhang.
 - Genomförandet och resultat av de långsiktiga prioriteringarna samt utifrån dess bidrag till målet.
 - Genomförandet och resultat av de tvärsektoriella kraftsamlingarna samt dess bidrag till målet.
- Minst en gång per mandatperiod i samband med översyn av strategin:
 - Utvärdering av genomförandet. De årliga uppföljningarna är här en viktig input.

² BHU består av politiska representanter både från VGR och från kommunerna (fyra ledamöter per kommunalförbund). I BHU sker samrådsdiskussioner för avstämning med kommunerna och beredning inför regionstyrelse och regionfullmäktige.

- Mer djupgående uppföljning av de vägledande principernas påverkan på genomförandet.
- Avslut:
 - Slututvärdering.

Indikatorbilaga

Indikator	Återfinns i Kolada	Metod
Koppling i första hand till <i>Robust och sammanhållet</i>		
Invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	Ja	SCB
Medellivslängd kvinnor och män, år	Ja	SCB
Elever i år 9 som är behöriga till yrkesprogram, totalt län, andel (%)	Ja	SCB och Skolverket
Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)	Ja	SCB
Bruttonationalprodukt (BRP), kronor per invånare	Ja	SCB
Invånare 17–24 år som varken arbetar eller studerar, län, andel (%)	Ja	SCB
Långtidsarbetslösa 25–64 år, andel (%) av befolkningen	Ja	Arbetsförmedlingen
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)	Ja	PTS bredbandskartläggning
Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)	Ja	SCB
Demografisk försörjningskvot	Ja	SCB
Nyregistrerade företag, antal per 1000 invånare		Bolagsverket och SCB
Lokala arbetsmarknader i Västra Götaland, antal		SCB
Diversifiering i form av antal branschförekomster i en regional ekonomi		rAps-Ris
Konjunkturåterhämtning		SCB regional basfakta
Investeringsvolym i varu- och tjänsteproducerande branscher, kronor per invånare		SCB regionalräkenskaper
Företag och organisationer i VG som upplever att brist på kompetent arbetskraft är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten, andel (%)		Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos
Koppling till i första hand <i>Jämlikt och öppet</i>		
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)	Ja	SCB
Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)	Ja ³	Hälsa på lika villkor.
Andel av befolkningen 18–84 år som anger dålig eller mycket dålig hälsa, andel (%)		VGR Hälsa på lika villkor
Andel svarande som anser sig nöjd med demokratin i Västra Götaland (mycket nöjd, ganska nöjd), andel (%)		SOM Väst
Arbetskraft som arbetar i ett yrke som motsvarar deras kompetens (matchningsgrad), andel (%)		SCB genom Tillväxtverket
Sysselsättningsgrad andel av den arbetsföra befolkningen som arbetar, andel (%)		SCB
Medborgardelaktighet, antal grupper som nås		SCB
Utbytesstudenter från EU/utanför EU per lärosäte, antal respektive andel (%)		UKÄ
Koppling till i första hand <i>Fossiloberoende och cirkulärt</i>		
Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/invånare	Ja	Energimyndigheten och SCB
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	ja	Avfall Sverige

³ Kommer hämtas från VGR Hälsa på lika villkor för att möjliggöra en delregional fördelning.

Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/invånare	ja	SCB
Svarande som anser sig nöjd med möjligheterna till att leva på ett hållbart sätt (mycket nöjd, ganska nöjd), andel (%) svarande		SOM Väst
Industrins miljöskyddsinvesteringar, kronor per invånare		SCB